

Χ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ -- Α. ΛΑΖΑΡΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1948

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Χ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ — Α. ΛΑΖΑΡΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1948

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Εἰς τὰς δύο πρώτας περιόδους τῆς ἱστορίας, τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν μεσαιωνικήν, μᾶς ἀπησχόλησεν ἰδιαιτέρως ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ἔθνικὴ μας ἱστορία, κυρίως ὅμως διότι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπότητος.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πρῶτοι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀνεπτύχθησαν διανοητικῶς, προήγαγον τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας εἰς μεγάλην τελειότητα, ἔθεσαν τὰς βάσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ γενικῶς ἐδημιούργησαν ἀξιοθαύμαστον πολιτισμόν. Ἐπίσης κατὰ τοὺς μέσους χρόνους τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὑπὸ τὴν νέαν του μορφήν, ὡς Ἑλληνικὴ ἢ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, διεδραμάτισε σπουδαιότατον πρόσωπον.

Μᾶς ἀπησχόλησεν ὀκόμη ἡ ρωμαϊκὴ ἱστορία, διότι οἱ Ρωμαῖοι εἶναι ὁ δεύτερος μετὰ τοὺς Ἕλληνας ἀνεπτυγμένος λαὸς τῆς ἀρχαιότητος, ὁ ὁποῖος ἵδρυσεν μεγάλην αὐτοκρατορίαν, ἐτελειοποίησεν τὴν διοίκησιν καὶ τὴν νομοθεσίαν, ἤλθεν εἰς στενωτάτην σχέσιν πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔθνος καὶ ἀφῆκε βαθύτατα ἴχνη τῆς διαβάσεώς του εἰς τὸν βίον τῶν νεωτέρων λαῶν.

Ἡ ἱστορία τῆς τρίτης περιόδου, τῶν νέων δηλαδὴ χρόνων, διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν δύο πρώτων περιόδων. Κατὰ τοὺς νέους χρόνους τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἐπειδὴ ἔχασεν τὴν ἀνεξαρτησίαν του, δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν λαῶν τοῦ μεγάλου πολιτισμοῦ. Προπορεύονται τώρα ἄλλοι λαοί, οἱ ὁποῖοι συνεχίζουν τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων. Οἱ λαοὶ αὐτοὶ εἶναι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, οἱ Νεολατῖνοι (Ἰταλοί, Γάλλοι, Ἰσπανοί, Πορτογάλοι), ἔπειτα οἱ Γερμανοὶ (κυρίως Γερμανοί, Σκανδιναβοί), Ἀγγλοσάξωνες (Ἀγγλοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ) καὶ τέλος οἱ Σλάβοι (Ρῶσοι, Πολωνοί, Τσέχοι κτλ.).

Μετά μακράν προπαρασκευήν κατὰ τοὺς μέσους χρόνους οἱ λαοὶ αὐτοὶ εἰσῆλθον, ὃ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ἱστορίας καὶ ἐδημιούργησαν τὸν νεώτερον πολιτισμόν. Ἡ ἱστορία λοιπὸν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι κυρίως ἱστορία τῶν λαῶν τούτων.

Ἐνῶ λοιπὸν κατὰ τὸ τέλος τῶν μέσων χρόνων ἡ Ἀνατολὴ διὰ τῆς ἐξαπλώσεως τῶν Τούρκων ἐβυθίζετο εἰς τὴν ἀμάθειαν, ἡ Δύσις ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται καὶ νὰ προοδεύῃ μὲ ταχὺν ρυθμόν. Κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην συνέβησαν γεγονότα, τὰ ὅποια σημειώνουν τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοὺς μέσους εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Ο ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Οἱ μέσοι χρόνοι εἶναι ἡ παιδικὴ ἡλικία τῶν λαῶν τῆς Δύσεως. Μετὰ τὴν μεγάλην ἀναστάωσιν, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ἡ μετανάστευσις τῶν γερμανικῶν λαῶν, ὀλίγα μόνον λείψανα τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐσφάζοντο εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. Αἱ τέχναι κατεστράφησαν, τὰ γράμματα ἐλησμονήθησαν, τὸ διοικητικὸν σύστημα τῶν Ρωμαίων παρέλυσε καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπανῆλθον εἰς τὸν παλαιότερον τρόπον ζωῆς, τὴν γεωργικὴν ἢ ἀγροτικὴν. Βλέπουν τὸν κόσμον, αἰσθάνονται καὶ σκέπτονται μὲ τρόπον, ὃ ὁποῖος διαφέρει ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν καὶ ρωμαϊκόν. Ἡ ἔρευνα μὲ τὸ λογικὸν ὑπεχώρησε καὶ οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν νὰ ἐρμηνεύσουν τὴν προέλευσιν καὶ τὴν μέλλουσαν τύχην τοῦ κόσμου μὲ τὴν φαντασίαν καὶ μὲ μυθικὰς διηγήσεις.

Ὁ κόσμος λοιπὸν, ὃ ὁποῖος προῆλθεν ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, παρουσιάζει τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά.

Οἱ νέοι λαοὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ διατηρήσουν τὴν αὐστηρὰν συγκέντρωσιν τῆς ρωμαϊκῆς διοικήσεως. Ἐσχημάτισαν πολλὰ κράτη καὶ ἕκαστον κράτος διεσπάσθη εἰς μικρὰ κρατίδια, τῶν ὁποίων οἱ ἄρχοντες κατὰ τύπους μόνον ὑπακούουν εἰς τὸν βασιλέα. Ἐδημιουργήθη τοιουτοτρόπως μία ἱεραρχία ἀρχόντων, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουν τιμαριωτικὸν ἢ φεουδαλικὸν καθεστῶς.

Ἡ κοινωνία τοῦ μεσαίωτος, ὅπως ὅλαι αἱ παλαιότεραι κοινωνίαι, εἶναι διηρημένῃ εἰς τάξεις. Ὁ βασιλεὺς μὲ τοὺς τιμαριωτικούς ἄρχοντας καὶ τοὺς πολεμιστὰς ἀποτελοῦν τὴν στρατιωτι-

κὴν ἀριστοκρατίαν, τοὺς λεγομένους εὐγενεῖς. Ὁ ἀνώτερος κλῆρος, οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ἡγούμενοι τῶν μοναστηρίων, εἶναι ἐπίσης μεγαλοκτηματῆαι καὶ ἀποτελοῦν ἰδιαιτέραν τάξιν, τὸν κληρὸν. Τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ ἔθνους, γεωργοί, τεχνῖται, ὀλόκληρος ὁ λαός, ἀνήκει εἰς τὴν τρίτην τάξιν. Οἱ γεωργοὶ δὲν ἔχουν ἰδιόκτητον ἀγρὸν καὶ καλλιεργοῦν τοὺς ἀγρούς τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ κλήρου ὡς δουλοπάροικοι. Εἰς τὰς μικρὰς μεσαιωνικὰς πόλεις ζοῦν οἱ ὀλίγοι πτωχοὶ τεχνῖται τῆς ἐποχῆς. Ἡ τρίτη τάξις δὲν ἔχει πολιτικὰ δικαιώματα, δὲν λαμβάνει μέρος εἰς τὴν διοίκησιν.

Ὁ μεσαιωνικὸς ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἄτομον, δὲν εἶναι προσωπικότης, σκέπτεται καὶ ἐνεργεῖ ὅπως ἡ ὁμάς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει. Ἡ νομικὴ θέσις του καθορίζεται ἀπὸ τὴν ὁμάδα αὐτήν. Τοὺς περισσότερους περιορισμοὺς ἔχει ὁ ἄνθρωπος τῆς τρίτης τάξεως. Ἀπὸ τὴν γέννησίν του ἀνήκει εἰς τὴν κοινωνικὴν τάξιν, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἀλλάξῃ, ὡς ἐργαζόμενος πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς μίαν συντεχνίαν.

Εἰς τὰ ζητήματα τῆς θρησκείας ἡ ἐκκλησία ὁρίζει αὐστηρῶς τί πρέπει νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ πράττῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ὑπῆρξε παράγων ἀναπτύξεως καὶ ἐξημερώσεως εἰς τὴν Δύσιν. Ἡ ἐκκλησία ἔδωσε τὸ παράδειγμα καλῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς γῆς (γεωργία, δενδροκομία, ἀνθοκομία) καὶ ἐκαλλιέργησε τὰ γράμματα, τὰς τέχνας, τὴν ἐπιστήμην, διότι αὐτὴ εἶχε διασώσει στοιχεῖα τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Εἶχεν ὅμως τὴν ἀπαίτησιν οἱ ἄνθρωποι νὰ μὴ παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν της. Ἐπίσης ἡ ἐκκλησία ἤθελε, καὶ πολλάκις κατώρθωσε, νὰ ἔχῃ ὑποτελῆ τὴν πολιτείαν.

Ἡ ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ Εἰς τοὺς ΝΕΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Ὁ μεσαιωνικὸς κόσμος ἦτο διὰ τοῦτο βαρὺς καὶ βραδυκίνητος. Ἄλλ' οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως εἶχον μεγάλην ζωτικότητα καὶ νεαρὸν αἷμα, ὅπως φαίνεται ἀπὸ πολλὰς ἐκδηλώσεις των κατὰ τοὺς μέσους χρόνους, τὸν ἵπποτισμόν, τὰς πολεμικὰς ἀρετάς, τὰς ἀγοράς, τὰς πανηγύρεις, τὴν δημώδη ποίησιν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν. Μετὰ μακρὰν προετοιμασίαν κατὰ τὸν μεσαίωνα ἀρχίζουν νὰ κινουῦνται καὶ νὰ ἀναπτύσσονται δραστηρίως. Ἡ κίνησις γίνεται ζωηροτέρα καὶ λαμβάνει μορφήν ραγδαίας μεταβολῆς, ἀναγεννήσεως ὅπως εἶπον, κατὰ τὸν 15ον καὶ 16ον αἰῶνα. Τὴν πρώτην ὥθησιν δίδει ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἰταλικῶν

πόλεων. Ἀκολουθεῖ ἀμέσως τὸ καταπληκτικὸν γεγονὸς τῆς ἀνακαλύψεως ἀγνώστων χωρῶν. Οἱ λαοὶ δηλαδὴ οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀνακαλύπτουν ὁλόκληρον νέον κόσμον ἐκεῖθεν τοῦ ὠκεανοῦ.

Ἀποτέλεσμα τῶν ἀνακαλύψεων εἶναι ἡ πρωτοφανὴς ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πλούτου τῶν δυτικῶν χωρῶν. Αὕτη πάλιν εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν δημιουργίαν πολυαρίθμου καὶ πλουσίας τάξεως ἐμπόρων καὶ χρηματιστῶν, ἡ ὁποία ἤρχισε νὰ προοδεύῃ πνευματικῶς. Τὰ γράμματα καὶ αἱ τέχναι ἀκμάζουν καὶ ἔχομεν πνευματικὴν ἀναγέννησιν, ἡ ὁποία ὁμως εἶχεν ἀρχίσει πρὸ τῶν ἀνακαλύψεων. Παράλληλως ζωηρὰ θρησκευτικὴ ζύμωσις δημιουργεῖ μεταρρυθμιστικὴν κίνησιν, ἡ ὁποία συνέπειαν εἶχε τὴν διάσπασιν τῆς ἐνότητος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸ πολιτικὸν ἔδαφος αἱ δύο ἐξουσίαι, Πάπας καὶ Αὐτοκράτωρ, δηλαδὴ ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Ἀγίου Ρωμαϊκοῦ κράτους, εἶχον ἀπολέσει τὴν ἐπιβολὴν των ἀπὸ καιροῦ. Ἦρχισε λοιπὸν νὰ σχηματίζεται εἰς τὴν Εὐρώπην νέον σύστημα κρατῶν. Ὁρισμένοι δηλαδὴ βασιλεῖς ἐπλούτησαν ἀπὸ τὴν τακτικὴν φορολογίαν τῶν ἐμπόρων, κατήρτισαν στρατόν, ἰδίως μισθοφορικὸν πεζόν, τὸν ὁποῖον ὥπλισαν μὲ τὰ νεώτερα πυροβόλα ὄπλα, καὶ ἐξηνάγκασαν εἰς ὑποταγὴν τοὺς τιμαριώτας ἄρχοντας. Τοιοῦτοτρόπως ἐνισχύθη ἡ κεντρικὴ ἐξουσία καὶ πολλῶν βασιλέων ηὔξηθη σημαντικῶς ἡ ἰσχύς.

Τὰ γεγονότα λοιπὸν, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοὺς μέσους εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, εἶναι :

- 1) Ἀνακάλυψις νέων χωρῶν.
- 2) Ἀναγέννησις γραμμάτων καὶ τεχνῶν.
- 3) Θρησκευτικὴ μεταρρυθμίσις.
- 4) Ἐνίσχυσις κεντρικῆς ἐξουσίας καὶ δημιουργία νέου συστήματος κρατῶν εἰς τὴν Εὐρώπην.

ΑΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Τὴν πρώτην φάσιν τῆς νεωτέρας ἱστορίας κατὰ τὸν 15ον καὶ 16ον αἰῶνα χαρακτηρίζει ἡ ἀναβίωσις τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ.

Κατὰ τὴν δευτέραν φάσιν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὸν 17ον αἰῶνα, εἰς πολλὰς χώρας, ἰδίως εἰς τὴν Γαλλίαν, οἱ βασιλεῖς ἐπιβάλλονται ὄχι μόνον εἰς τοὺς φεουδάρχας εὐγενεῖς ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐμπό-

ρους καὶ τοὺς ἐπιχειρηματίας, τῶν ὁποίων ρυθμίζουν τὴν παραγωγὴν καὶ τὰς συναλλαγάς. Ἡ Εὐρώπη διέρχεται περίοδον ἀπεριορίστου μοναρχίας ἢ ἀπολυταρχίας.

Ἡ ἐσωτερικὴ ὁμῶς ἀνάπτυξις τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας δημιουργεῖ διαρκῶς ζωηροτέραν ἀπαίτησιν ἐλευθερίας εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς τὴν σκέψιν, καθὼς καὶ τοῦ δικαιώματος τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Διὰ χαρακτηριστικῶν ἐξεγέρσεων ἐπιβάλλουν τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν εἰς σημαντικὰς χώρας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν κατ' ἀρχὰς καὶ κατὰ τρόπον εἰρηνικώτερον, εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος διὰ τῆς Μεγάλης Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως (1789), τῆς ὁποίας συνέπεια εἶναι ἡ αὐτοκρατορία τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (μέχρι τοῦ 1815).

Ὡς ἀρχὴν τῶν νέων χρόνων οἱ Εὐρωπαῖοι θέτουν τὸ 1492, ἔτος τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τὴν περίοδον μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Ναπολέοντος ὀνομάζουν **Νεωτέραν ἱστορίαν**.

Ἡ Νεωτέρα ἱστορία παρουσιάζει τὰς ἑξῆς φάσεις :

- 1) Ἀναγέννησις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, 15ος καὶ 16ος αἰών.
- 2) Χρόνοι ἀπεριορίστου μοναρχίας, 17ος αἰών.
- 3) Ἐπικράτησις λαοκρατικῶν πολιτευμάτων, 18ος αἰών.

Διὰ τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος οἱ νέοι χρόνοι εἶναι περίοδος θλιβερῶν περιπετειῶν ἀλλὰ καὶ ἰσχυρᾶς προσπαθείας πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ πρὸς ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν. Σταθμὸς σημαντικὸς εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ἔτος 1453, ὁ δεύτερος μετ' αὐτὸν ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821. Ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ ἱστορία περιλαμβάνει τὴν μακρὰν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, 1453 - 1821. Εἰς τὴν ἀνωτέρω διαίρεσιν ἐρχεται ὡς :

- 4) Οἱ χρόνοι τῆς Τουρκοκρατίας. V

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ

Ἡ ὄρμη πρὸς ἀγνωστοὺς χώρας

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν νέων χρόνων ἐπεξετάθησαν τὰ ὅρια τοῦ γνωστοῦ κόσμου διὰ τῶν μεγάλων θαλασσοποριῶν, τὰς ὁποίας ἐπεχείρησαν οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἀποτέλεσμα αὐτῶν ἦτο ἡ ἀνακάλυψις ἀγνώστων ἕως τότε χωρῶν.

Αἱ ἀνακαλύψεις δὲν ἦσαν ἀποτέλεσμα εὐνοίας τῆς τύχης. Προεκλήθησαν ἀπὸ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, τὸν οἰκονομικὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν πόλεων καὶ κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ προπαρασκευάσθησαν διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας καὶ τῆς τελειοποιήσεως τῶν τεχνικῶν μέσων κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας τῶν μέσων χρόνων.

Τὸ ἀνατολικὸν ἐμπόριον, ἡ συναλλαγή δηλαδὴ μὲ τὰς Ἰνδίας, ἦτο ἀνέκαθεν πηγὴ πλουτισμοῦ. Κατὰ τοὺς μέσους χρόνους κέντρον αὐτοῦ ἦτο ἡ Κωνσταντινούπολις, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ ἐμπορεύματα τῶν Ἰνδιῶν ἔφθανον διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Τραπεζοῦντος. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ ἀνατολικὸν ἐμπόριον περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἰταλικῶν πόλεων, ἰδίως τῆς Βενετίας. Ἀραβες ἔμποροι μετεκόμιζον τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν διὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἀπ' ἐκεῖ τὰ παρελάμβανον οἱ Βενετοὶ μὲ τὰ πλοῖά των καὶ τὰ ἐπώλουν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς ὑπερόγκους τιμὰς, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦσαν περιζήτητα εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν, ἰδίως τὰ μπαχαρικά λεγόμενα, πιπέρι, κανέλλα, μοσχοκάρυον, γαρύφαλλον, σαφράνι,

τῶν ὁποίων ἔκαμνον οἱ ἄνθρωποι μεγάλην χρῆσιν, διὰ νὰ ἀρωματίζουν τὰ φαγητὰ καὶ τὸν οἶνον. Ἀπὸ τὰς Ἰνδίας ἐπίσης ἤρχοντο τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα, τὸ ἔλεφαντοστοῦν, ὁ ἔβενος, πολύτιμοι λίθοι καὶ εὐγενῆ μέταλλα, ἄργυρος καὶ χρυσός, τῶν ὁποίων ἦτο πολὺ αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψις εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ἀγίας Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ὑπέφερε διαρκῶς ἀπὸ στενότητα χρήματος, ἀφ' ὅτου μάλιστα οἱ τραπεζίται τῆς Ἰταλίας ἔκλεισαν εἰς τὰ ταμεῖά των τὸν χρυσὸν τῆς Εὐρώπης. Αἱ ναυτικαὶ πόλεις τῆς Ἰταλίας ἐπλούτησαν ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν ἐμπόριον καὶ ἔκινουν τὸν φθόνον ἄλλων πόλεων.

Πολλοὶ λοιπὸν ἐσκέφθησαν νὰ εὑρουν ἄλλην ὁδόν, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὰς Ἰνδίας, ἰδίως θαλασσίαν, διὰ νὰ ἀποφύγουν τὰς δαπάνας τῶν μεταφορτώσεων καὶ τὰς ἐπιβαρύνσεις ἐκ τῶν μεσαζόντων. Ἡ δίψα τοῦ κέρδους λοιπὸν ὤθησε τοὺς ἄνθρώπους εἰς ἀναζήτησιν νέων χωρῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ στιγμή ἦτο εὐνοϊκὴ. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς τὴν Δύσειν ὑπῆρχεν ἀπόθεμα δυνάμεως, τὸ ὁποῖον ἐζήτει διέξοδον. Αἱ σταυροφοροὶ εἶχον σταματήσει, ἀφ' ὅτου εἰς τὴν Ἀνατολήν ἐπεκράτησαν ὀριστικῶς οἱ Μωαμεθανοί, καὶ ὁ ὀρίζων τῆς δράσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἐστένευε διὰ τῆς διαρκοῦς προωθήσεως, κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῶν μέσων χρόνων, τῶν τουρανικῶν φυλῶν, τῶν ὁποίων ἡ πρωτοπορία εἶχε φθάσει μέχρι τῆς Οὐγγαρίας. Μογγόλοι ἐπίσης εἶχον ἐμφανισθῆ εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἡ ἐνίσχυσις τέλος τῆς δυνάμεως τῶν βασιλέων εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας ὑπεχρέωσεν εἰς ὑπακοὴν τοὺς εὐγενεῖς. Ὅσοι λοιπὸν ἔφερον μὲ δυσφορίαν τὴν νέαν τάξιν ἐζήτησαν στάδιον διὰ τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῆς ἵπποτικῆς ὁρμῆς καὶ τῆς ρομαντικῆς διαθέσεως εἰς θαλασσοπορίας καὶ περιπετείας εἰς μακρινὰς χώρας.

ΤΕΛΕΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ. Ἡ ΝΑΥΤΙΚΗ ΠΥΞΙΣ

Κυρίως ὅμως ἡ τελειοποίησις τῆς ναυτικῆς τέχνης ἐπέτρεψε τὴν πραγματοποίησιν τῶν μεγάλων ταξιδίων. Οἱ Βενετοὶ ἐπενόησαν τὸν 14ον αἰῶνα νέον τύπον πλοίου, τὴν *καρὰ βέλλα* (*caravelle*, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὸ νεοελληνικὸν *καράβι*), μήκους τριάκοντα περίπου μέτραν, μὲ ὑψηλὰς πλευράς, ἐφωδιασμένον μὲ τρεῖς ἰστοὺς καὶ πέντε τριγωνικὰ ἰστία, κατάλληλον δι' ἐλιγμούς, ταχὺ καὶ στερεόν, τὸ ὁποῖον ἐπέτρεπε νὰ ἀντιμετωπίζουν τὴν τρικυμίαν τοῦ ὠκεανοῦ.

Ἴσως παρεστάθη ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον ἢ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν προσέφερον ἡ ναυτικὴ πύξις εἰς τὰς μεγάλας θαλασσοπορίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν νέων χρόνων. Εἶναι ἐξηκριβωμένον, ὅτι οἱ Σῖναι ἐγνώριζον δύο καὶ πλέον αἰῶνας π.Χ. τὴν ιδιότητα τῆς μαγνητικῆς βελόνης νὰ στρέφεται πρὸς βορρᾶν, οἱ δὲ Ἄραβες μαθόντες παρ' αὐτῶν μετέδωσαν αὐτὴν εἰς τοὺς ναυτικούς τῆς Μεσογείου. Παρὰ τὰς τελειοποιήσεις ὅμως ἡ πύξις δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ κατευθύνῃ τοὺς ναυτιλλομένους μὲ ἀκρίβειαν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Συνδυαζομένη ὅμως μὲ ἄλλας πρακτικώτερας γνώσεις τῆς ἐποχῆς, ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς ναυτικούς νὰ ὁρίζουν τὴν θέσιν τῶν πλοίων εἰς τὸ πέλαγος. Τὸν πρῶτον εὐχρηστον τύπον ναυτικῆς πυξίδος ἐπενόησαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ 14ου αἰῶνος εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν (bussola). Πλήρη ὅμως πυξίδα μετ' ἀνεμολογίου κατεσκεύασαν οἱ Πορτογάλοι ναυτικοὶ τὸ 1483. Ἡ τελειοποίησις αὕτη ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ἱναυτικούς νὰ ἀνάγωνται εἰς τὸ πέλαγος, ἐνῶ μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων δὲν ἀπεμακρύνοντο ἀπὸ τὰς ἀκτᾶς.

ΘΑΛΑΣΣΟΠΛΟΙΑ ΤΩΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΩΝ

Ναυτικοὶ τῆς Μεσογείου εἶχον προηγηθῆ εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ οἱ ἴδιοι ἀνεκάλυψαν τὸν 14ον αἰῶνα νήσους τινὰς τοῦ ὠκεανοῦ, τὰς Ἀζόρας, τὴν Μαδέραν, τὰς Καναρίους.

Ἡ Πορτογαλία, ἀπομεμονωμένη εἰς τὸ ἄκρον τῆς Εὐρώπης, ἀφότου διὰ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Κράτους τῆς Καστίλλης, κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα, ἔστερήθη ἐπαφῆς καὶ ἐπικοινωνίας μὲ τὸ Ἀραβικὸν κράτος (τῶν Μαύρων), ἔστρεψεν ὅλην τὴν δραστηριότητά της πρὸς τὴν θάλασσαν. Οἱ ναυτικοὶ της ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἀλιείαν, ἤρχισαν νὰ ἐμπορεύονται εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ ἔκαμαν πραγματικὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Μαύρων τοῦ Μαρόκου. Ἡ ἰσχυρὰ προσωπικότης ἑνὸς ἀνθρώπου ἤσκησε κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 14ου αἰῶνος μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὸ μέλλον τῆς χώρας. Ὁ ἱνφάντης (πριγκιψ) Δὸν Ἐρρίκος (1394 - 1460), πέμπτος υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Α', ἀφοῦ κατὰ τὴν νεότητά του ἔλαβε μέρος εἰς ἐνδόξους ἐκστρατείας κατὰ τῶν Μαύρων, ἀφιέρωσεν, ἀπὸ τοῦ 1419, τὴν ζωὴν του εἰς τὸ νὰ διευθύνῃ τὰς ναυτικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν συμπολιτῶν του. Διὰ τοῦτο εἶναι γνωστὸς εἰς τὴν ἱστορίαν μὲ τὸ ὄνομα Θαλασσοπόρος.

Ὁ Ἐρρίκος ὤθησε τοὺς Πορτογάλους ναύτας πρὸς τὰς κατευ-

θύνσεις, τὰς ὁποίας εἶχον ἐγκαταλείψει ἀπὸ καιροῦ οἱ θαλασσινοί. Πρὸ τῆς πλώρας τῶν πλοίων των ἤρχισαν νὰ διαλύωνται οἱ μῦθοι, τοὺς ὁποίους εἶχον ἐμπνεύσει αἱ ἔρημοι καὶ ἀκατοίκητοι ἀκταὶ τῆς Ἀφρικῆς, ὅτι δηλαδὴ εἰς τὰς τροπικὰς χώρας ἡ θάλασσα βράζει, ὅτι εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην ἄνθρωπος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ ἢ ὅτι μεταβάλλεται εἰς Αἰθίοπα, ὅτι ἐκεῖ κάπου εἶναι τὸ στόμιον τῆς κολάσεως.

Τὸ 1434 ὑπερέβησαν τὸ Βογιαδὸρ καὶ τὸ 1447, ἀφοῦ ἔκαμψαν τὴν ἐκβολὴν τοῦ Σενεγάλη, παρετήρησαν μὲ εὐχάριστον ἐκπληξιν ἀκρωτήριο καταφύτον, ἐκεῖ ὅπου ἀνέμενον χώραν ἔρημον καὶ ἄγονον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν Π ρ ὶ α σ ι ν ο ν ἀκρωτήριο. Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Ἐρρίκος εἶχε τὴν ἱκανοποίησιν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι του προσήγγισαν τὴν ἀκτὴν τῆς Γουϊνέας.

Ἀλλὰ τὸ 1472, ἀφοῦ τὸ θάρος ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς νὰ ὑπερβοῦν τὸν Ἰσημερινόν, διεπίστασαν μὲ ἀπογοήτευσιν, ὅτι ἡ ἀφρικανικὴ παραλία, ἀντὶ νὰ δίδῃ διέξοδον πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἐκάμπτετο πρὸς νότον. Ἐπὶ δέκα ἔτη ἐδίστασαν νὰ διακινδυνεύσουν εἰς τὸ νέον αὐτὸ ἡμισφαίριον, ὅπου ὁ πολικὸς ἀστὴρ δὲν ἦτο ὄρατός. Τὸ 1482, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Β΄, ἐπανέλαβον τὴν προσπάθειαν καὶ τὸ 1485 ἔφθασαν εἰς τὴν ἐκβολὴν τοῦ ποταμοῦ Κογκὸ καὶ κατόπιν τοῦ Ὁράγγη.

Τέλος, τὸ 1486 ὁ Βαρθολομαῖος Διάς (Bartholomeo Dias), ἐνῶ μὲ τρία ἑλαφρὰ πλοῖα ἐσυνέχιζε τὸν πλοῦν πρὸς νότον, ἔμεινεν ἐκπληκτος βλέπων τὴν ξηρὰν πρὸς τὴν Δύσιν. Εἶχε παρακάμψει τὴν νοτιωτάτην ἀκρὰν τῆς Ἀφρικῆς χωρὶς νὰ τὸ ἄντιληφθῇ. Ἡ κακοκαιρία τὸν ἠμπόδισε νὰ προχωρήσῃ καί, ὅταν ἐπεχείρησε νὰ ἐπιστρέψῃ, διέκρινε τὸ ἀκρωτήριο νὰ μαστιγώνεται ἀπὸ τὰ κύματα. Τὸ ὠνόμασεν Ἀκρωτήριο τῶν Τρικυμιῶν. Ὅταν ὁμως τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Λισσοβῶνα, ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης τὸ ἐβάπτισεν Ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐλπίδος.

Ἰ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐνῶ οἱ Πορτογάλοι ἐζήτουν νὰ φθῶσιν εἰς τὰς Ἰνδίας πλέοντες πρὸς ἀνατολάς, ἄλλοι ἐσκέφθησαν, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτύχουν τοῦτο πλέοντες πρὸς δυσμάς.

Ἀπὸ αἰῶνος ἤδη ἐγίνετο λόγος περὶ τούτου εἰς τὸν κόσμον τῶν λογίων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁ Φλωρεντῖνος ἰατρός Πάολο Το-

σκανέλι ὑπεστήριζε μὲ θέρμην τὴν ἄποψιν. Ἐσχεδίασε μάλιστα σχετικὸν χάρτην, τὸν ὁποῖον ὑπέβαλε μετὰ ὑπομνήματος εἰς τὸν βασιλέα τῆς Πορτογαλίας. Ὁ Κολόμβος ἀπεφάσισε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἰδέαν.

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος (Christoforo Colombo), 1446-1506) ἐγεννήθη περὶ τὸ 1446 εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Γενούης, ἀπὸ πατέρα ὑφαντουργόν, ἔλαβε μικρὰν μόρφωσιν καὶ μέχρι τοῦ 25οῦ ἔτους κατεγίνετο εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του. Ἄλλ' αἱ διηγήσεις καὶ τὰ ἀναγνώσματα περὶ ἀγνώστων καὶ περιέργων χωρῶν ἐτάραξαν τὴν φαντασίαν του. Ἐγνώριζε τὸν Τοσκανέλι καὶ ἐπίστευεν εἰς τὸν χάρτην του. Ἐγένετο ὁ ἴδιος ναυτικὸς καὶ χαρτογράφος καὶ ἐταξίδευσεν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς θαλάσσας, ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς ἕως τὴν Βόρειον θάλασσαν, ἴσως καὶ εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Ἀνατολῆς. Ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Λισσαβῶνα, ὅπου καὶ ἐνυμφεύθη. Συνεδύαζε διορατικότητα ἐπιστημονικὴν μὲ ζωηρὰν φαντασίαν καὶ μυστικοπαθῆ εὐπιστίαν.

Χριστόφορος Κολόμβος.

Ἐπειδὴ ἡ πορτογαλικὴ κυβέρνησις δὲν ἐδέχθη τὴν πρότασίν του νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔξερευνητικὸν πλοῦν πρὸς δυσμὰς, κατέφυγεν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἰσπανίας Φερδινάνδον καὶ Ἰσαβέλλαν. Οἱ σοφοὶ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Σαλαμάγκας, εἰς τοὺς ὁποίους παρέπεμψαν τὴν ὑπόθεσιν, δὲν ἐβιάζοντο νὰ ἀπαντήσουν. Ὄταν ὁμως οἱ δύο βασιλεῖς ἐκυρίευσαν τὴν Γρενάδα καὶ ἤνωσαν τὴν Ἰσπανίαν ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν των, ἐφάνησαν πρόθυμοι διὰ μεγάλας ἐπιχειρήσεις. Ἡ Ἰσαβέλλα ἰδίως ἔλαβεν ὑπὸ τὴν εὐνοίαν της τὸν Κολόμβον.

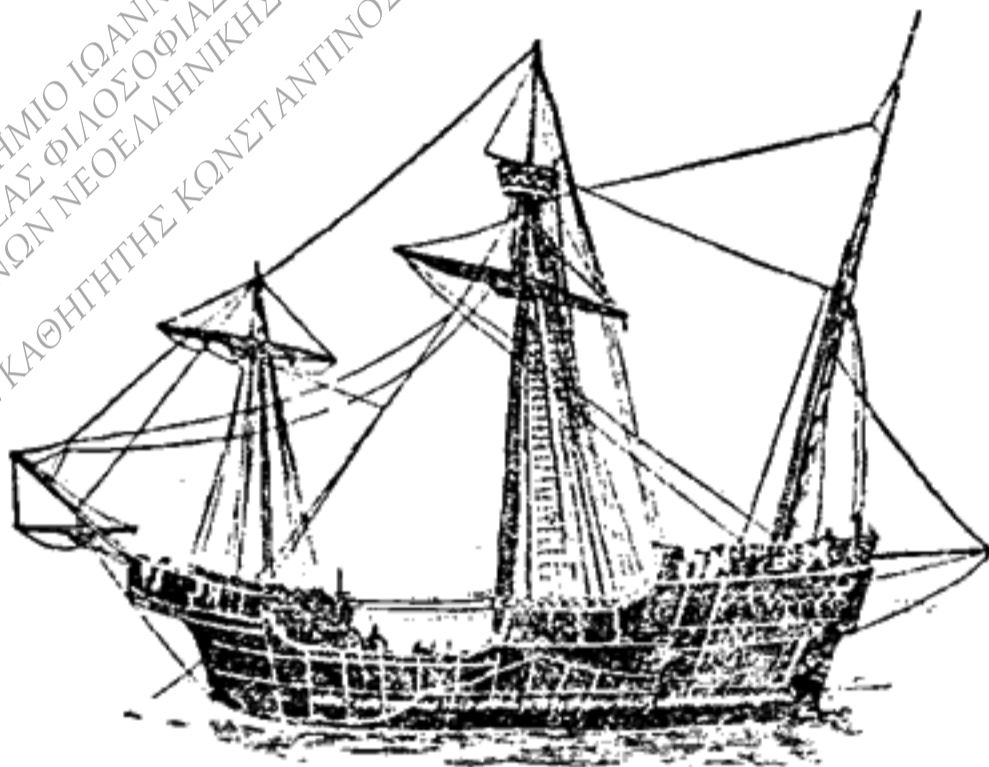
Τὴν 17ην Ἀπριλίου 1492 ἐπὶ τοῦ πρὸ τῆς Γρενάδας στρατοπέδου ὑπέγραψαν συμβόλαιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδέχοντο τοὺς ὅρους τοῦ ἐρευνητοῦ, τίτλον εὐγενοῦς καὶ Μεγάλου Ναυάρχου εἰς τὸν ἴδιον καὶ τὴν οἰκογένειάν του, ἀντιβασιλείαν καὶ τὸ δέκατον ἐπὶ τῆς φορολογίας τῶν ἀνακαλυφθησομένων χωρῶν.

Ὁ Κολόμβος ἀπέπλευσε μὲ τρία πλοῖα τὴν 3ην Αὐγούστου 1492 ἀπὸ

τὸν λιμένα τῆς Πάλου. Ὁ ἴδιος ἐπέβαινε τοῦ μεγαλυτέρου, τῆς «Santa Maria», 23 μέτρων μήκους. Τὸ πλήρωμα τῶν πλοίων, 90 περίπου ἄνδρες, ἀπετελεῖτο ἐν μέρει ἀπὸ καταδίκους τῆς φυλακῆς. Ἦκολούθησε τὴν γνωστὴν ὁδὸν μέχρι τῶν Καναρίων νήσων καί, ἀφοῦ ἀνεπαύθη ὀλίγον, ἐρρίφθη εἰς τὸν ὠκεανόν. Οἱ ναῦται ἦσαν ἀνήσυχοι, ἐνόμιζον, ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδουν τὴν Εὐρώπην, ἐγόγγυζον, στάσις ὅμως δὲν ἐγι-

νεν. Ὁ ἴδιος ἦτο σταθερὸς καὶ ἔδειξε πεποίθησιν καὶ θάρρος.

Τὴν 11^{ην} Ὀκτωβρίου, 23 ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ τὰς Καναρίους, διέκριναν ξηρὰν καὶ τὴν ἐπομένην ἀπεβιβάσθησαν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς νήσους τοῦ Βαχαμικοῦ πελάγους, τὴν 1492 ὁποῖαν ὁ Κολόμβος ὠνόμασε San - Salvador, δηλαδὴ Ἅγιον Σωτήρα. Κατόπιν ἀνεκάλυψε τὴν Κούβαν καὶ

Σάντα Μαρία.

τὴν Χαΐτην, ἐκ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην ἐξέλαβεν ὡς Κίναν καὶ τὴν δευτέραν ὡς Ἰαπωνίαν, ὅπως εἰκονίζοντο αὐταὶ εἰς τὸν χάρτην τοῦ Τοσκανέλι.

Ἐπέστρεψε τὴν 15^{ην} Μαρτίου 1493 εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου τοῦ ἐγίνε θριαμβευτικὴ ὑποδοχή. Εἶχε φέρει μαζί του βάμβακα, χρυσόν, ἰθαγενεῖς, ὄχι ὅμως μπαχαρικά. Ἡ ἀνακάλυψις ἐπροκάλεσε κατάπληξιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Οἱ ἄνθρωποι εἶπον, ὅτι ὁ Κολόμβος ἐδώρησεν ὀλόκληρον νέον κόσμον εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Ὁ Κολόμβος ἔκαμεν ἄλλα τρία ταξίδια. Τὸ δεύτερον ἐγίνε μὲ πολὺ μεγαλυτέρας δυνάμεις, 14 καραβέλλας, 3 φορτηγὰ καὶ ἔνοπλον ἀποβατικὸν ἄγημα ἀπὸ 1200 ἄνδρας. Τὰ ἀποτελέσματα ὅμως δὲν ἐδικαίωσαν τὰς προσδοκίας, διότι ἡ ἀνακάλυψις δὲν ἀπέφερεν οὔτε μπαχαρικά οὔτε ἀρώματα καὶ χρυσόν.

Εἰς τὸ τρίτον ταξίδιον (1498 - 1500) προσήγγισε τὴν βορείαν ἀκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, πλησίον τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ὄρενόκου. Ἐ-

πίστευσεν, ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν εὗρίσκετο εἰς τὰς Ἰνδίας, «πλησίον τοῦ ἐπιγείου παραδείσου». Ἀλλὰ δυσαρέσκειαί καὶ ἐξεγέρσεις ἐναντίον του ἠνάγκασαν τοὺς βασιλεῖς νὰ ἀφαιρέσουν τὴν διοίκησιν ἀπὸ τὸν Κολόμβον, ὃ δὲ ἀντικαταστάτης του ἐθεώρησε καλὸν νὰ τὸν φυλακίσῃ καὶ νὰ τὸν στείλῃ μαζί μὲ τοὺς δύο ἀδελφούς του σιδηροδέτους εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ Κολόμβος ὅμως κατώρθωσε νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του καὶ οἱ βασιλεῖς ὄχι μόνον τὸν ἐτίμησαν καὶ τὸν ἀπεξήμωσαν, ἀλλὰ τοῦ ἀνέθεσαν καὶ τέταρτον ταξίδιον.

Τὸ τέταρτον ταξίδιον (1502 - 1504) ἦτο ἀτυχέστερον. Ζητῶν, ὡς ἐνόμιζε, διέξοδον εἰς τὸν κόλπον τῆς Βεγγάλῃς εἰς τὰς Ἰνδίας, ὅπου ἤδη εἶχον φθάσει οἱ Πορτογάλοι, προσήγγισε τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ, πιστεύων ὅτι περιπλέει τὴν Κίναν, ὅτι ἀπέχει 18 ἡμερονύκτια ἀπὸ τὸν Γάγγην καὶ ὅτι εὗρίσκεται πρὸ τῆς «Χερσονήσου τοῦ χρυσοῦ», ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ Σολομὼν εἶχε προμηθευθῆ τὰ μέσα διὰ νὰ κτίσῃ τὸν ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ. Τρικυμῖαι καὶ ἐξέγερσις τῶν ἰθαγενῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους οἱ ἐρευνηταὶ συμπεριεφέροντο ἀπανθρώπως, τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν (Νοέμβριος 1504). Ἡ Ἰσαβέλλα μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ὃ δὲ Φερδινάνδος δὲν ἔδειξεν ἐνδιαφέρον δι' αὐτόν. Ὁ Κολόμβος ἀπέθανε τὴν 20ὴν Μαΐου 1506 σχεδὸν λησμονημένος.

Ὁ Κολόμβος μέχρι τέλους ἐπίστευεν, ὅτι ἀνεκάλυψε τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Ἀσίας. Διὰ τοῦτο, τὰς νήσους, εἰς τὰς ὁποίας προσωρμίσθη, ὠνόμασαν Δυτικὰς Ἰνδίας καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῶν Ἰνδοὺς. Οἱ δύσπιστοι ὅμως δὲν ἔλειψαν. Διορατικὸς ἱστορικὸς ἀπὸ τὸ 1493 ὑπεστήριζεν, ὅτι ὁ πλανήτης μας εἶναι πολὺ εὐρύτερος ἀπὸ ὅ,τι ὑπέθετεν ὁ Κολόμβος.

Η ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἐν τούτοις ἡ νέα ἡπειρος, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀνακαλύψει ὁ Κολόμβος, ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ ἄλλον, τὸν Φλωρεντινὸν ναυτικὸν **Ἀμέριγον Βεσπούτσι** (Amerigo Vespucci), ὃ ὁποῖος συνώδευσε τὸν Κολόμβον εἰς τὰ νεώτερα ταξίδιά του καὶ ἔδωσε περιγραφὴν τῶν νέων χωρῶν ὑπὸ τύπον ἐπιστολῶν. Εἰς μίαν ἀπ' αὐτὰς τὸ 1507 ἔκαμνε λόγον περὶ μεγάλης ἡπείρου, τοῦ νέου κόσμου (novus mundus), ἀνακαλυφθείσης πρὸς δυσμὰς τῆς Εὐρώπῃς. Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, μεταφρασθεῖσα εἰς πολλὰς γλώσσας, συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὴν νέαν ἡπειρον. Ὁ ἴδιος ἀπέθανε (1512) χωρὶς νὰ ἴδῃ τὴν

Ἱστορία τῶν Νέων Χρόνων, Ε' (Ἔκδ. 1948)

μεγάλην τύχην, ἣ ὁποία ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸ ὄνομά του. Περὶ τῆς παρουσίας νέας ἡπείρου ἐβεβαιώθησαν, ὅταν τὸ 1513 ὁ Ἴσπανὸς **Μπαλμπόα** (Balboa) διέκρινεν ἀπὸ τὰ ὑψώματα τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ τὸν Εἰρηνικόν, καὶ περισσότερο ὅταν ὁ Μαγελᾶνος ἀνεκάλυψε τὴν διάβασιν εἰς αὐτόν.

ΟΙ ΠΟΡΤΟΓΑΛΟΙ ΦΘΑΝΟΥΝ ΕἰΣ ΤΑΣ ἸΝΔΙΑΣ (1498)

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Πορτογάλοι ἐξηκολούθησαν τὴν προσπάθειάν των νὰ φθάσουν εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἐνέτειναν αὐτὴν μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Κολόμβου. Τὴν 8ην Ἰουλίου 1497 ὁ **Βάσκο δὰ Γάμα** (Basco da Gama), υἱὸς θαλασσοπόρου καὶ ἀπὸ βασιλικὸν γένος, ἀνεχώρησε μετὰ τέσσαρα σκάφη. Τὴν 22^{αν} ὑπερέβαινε τὸ τέρμα τοῦ ταξιδίου τοῦ Διάς, τοῦ ὁποίου εἶχε συμπαραλάβει τὸν πλοηγόν. Τὴν 15ην Ἀπριλίου 1498 εὗρισκετο εἰς τὴν ἀφρικανικὴν ὄκτιν ἀπέναντι τῆς Μαδαγασκάρης, ὁπόθεν καὶ ἔλαβεν Ἄροβας πλοηγούς καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τὸν περιοδικὸν ἄνεμον τοῦ Ἰνδικοῦ (μουσίμ, mousson), προσήγγισε τὰς Ἰνδίας τὴν 20ὴν Μαΐου, πλησίον τῆς Καλκούτας, καὶ ὕστερον ἔφθασεν εἰς τὴν Γόαν.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΓΗΣ (1519-1521)

Ὁ **Μαγελᾶνος** (Magelhaes), ἀπὸ μεγάλην πορτογαλικὴν οἰκογένειαν, ἀσκηθεὶς εἰς τὰς ναυτικὰς ἐπιχειρήσεις τῆς πατρίδος του εἰς τὰς Ἰνδίας, ἐπεφορτίσθη ἀπὸ τὸν βασιλέα τῆς Ἰσπανίας, τὸν περίφημον Κάρολον Ε', νὰ ἀναζητήσῃ δρόμον πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς Μολούκας νήσους. Μὲ πέντε πλοῖα καὶ 265 ἀνθρώπους ἀνεχώρησε τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου 1519. Ἐχρειάσθη μῆνας, διὰ νὰ πλεύσῃ τὴν παραλίαν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τὴν 21ην Ὀκτωβρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἐλικοειδῆ πορθμὸν μεταξὺ τῆς ἡπείρου καὶ τῆς Γῆς

Μαγελᾶνος.

τοῦ Πυρός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τότε φέρει τὸ ὄνομά του, κατηνάλωσεν ὅλο-

κλήρον μῆνα διὰ νὰ τὸν περάσῃ καὶ ἐξῆλθεν εἰς εὐρύχωρον ὠκεανόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν Εἰρηνικόν, διότι τοῦ ἐφάνη ἐξαιρετικὰ ἡσυχος, ἐπειδὴ ἦτο ἡ περίοδος τῆς γαλήνης.

Μετὰ μακρὸν καὶ κοπιώδη πλοῦν ἔφθασεν εἰς τὰς Φιλιππίνas, ὅπου ὁ ἴδιος ἐφρονεύθη εἰς μίαν συμπλοκὴν μὲ τοὺς ἰθαγενεῖς. Οἱ ἄνδρες τοῦ ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον, ἔφθασαν εἰς τὰς Ἰνδίας, ὅπου συνηντήθησαν μὲ τοὺς Πορτογάλους, καὶ διὰ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος οἱ περισωθέντες 18 ἄνδρες ἀπὸ τοὺς 265 μὲ ἓν πλοῖον ἐπέστρεψαν τὴν 6ην Σεπτεμβρίου 1521. Τοιοῦτοτρόπως συνετελέσθη ὁ πρῶτος περίπλους τῆς γῆς.

ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ

Τὰς ἀνακαλύψεις ἠκολούθησε ζωηροτάτη κίνησις διὰ τὴν κατάληψιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν νέων χωρῶν. Οἱ Εὐρωπαῖοι κατελήφθησαν ἀπὸ τὸ πάθος ταξιδίων, ὑπερποντίων ἐπιχειρήσεων καὶ περιπετειῶν. Πολλοὺς ἐκίνει ἡ ἔλξις τοῦ ἀγνώστου. Ἄλλοι ἦσαν ἐνθουσιᾶδεις ἀπὸ θρησκευτικὸν ζῆλον νὰ κατηγήσουν τοὺς εἰδωλολάτρας. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἀπὸ τοὺς περιφήμους αὐτοὺς «κατακτητὰς» (conquistadori, ἰσπανιστὶ) ἦσαν παράτολμοι διῶκται τύχης καὶ ἐπικερδῶν ἀνδραγαθημάτων, σκληροὶ καὶ ἀπληστοὶ, τοὺς ὁποίους ἔκαμνε τολμηροτέρους ἢ ἐπίγνωσις, ὅτι ἔχουν νὰ μετρηθοῦν μὲ ἀόπλους ἰθαγενεῖς.

Εἰς τὰς ἀποικιακὰς ἐπιχειρήσεις προηγῆθησαν οἱ Πορτογάλοι καὶ οἱ Ἰσπανοί. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, τὴν 3ην Μαΐου 1493, ἐνῶ ἀκόμη ἡ γῆ κατὰ τὰ τρία τέταρτα ἦτο ἀγνώστου, ὁ πάπας Ἀλέξανδρος ΣΤ' ἐμοίρασεν αὐτὴν διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ διερχομένου 370 μίλια πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀζορῶν, εἰς δύο μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ δυτικόν, τὸν «Νέον Κόσμον», ἔδωσεν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, τὸ ἄλλο εἰς τοὺς Πορτογάλους.

Δὲν ἤρρησαν ὅμως τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς νὰ ἀκολουθήσουν ἄλλοι, Ὁλλανδοί, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, οἱ ὁποῖοι ἔδειξαν μεγαλυτέρας ἱκανότητας.

ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΩΝ

Εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν οἱ Πορτογάλοι, διὰ νὰ μονοπωλήσουν τὸ ἐμπόριον, περιῆλθον εἰς προστριβὰς πρὸς

τούς Ἀραβας, τούς Ἰνδοὺς ἡγεμόνας, τούς ὁποίους οἱ Ἀραβες ἐξηρέθιζον, πρὸς τὴν Αἴγυπτον, καὶ προπάντων πρὸς τὴν Βενετίαν. Ἐδειξαν ἀρκετὴν δραστηριότητα καὶ ἐπέβαλον ἐπὶ τι διάστημα τὴν κυριαρχίαν των εἰς τὰς Ἰνδικὰς θαλάσσας, ἄλλοτε συνεννοούμενοι, ἄλλοτε μετερχόμενοι βίαν, καίοντες τὰ πλοῖα, σφάζοντες ἢ ἀκρωτηριάζοντες τὰ πληρώματα, βομβαρδίζοντες καὶ δίδοντες πραγματικὰς ναυμαχίας πρὸς τοὺς Ἀραβας.

Ὁ κύριος ὁμῶς ἰδρυτὴς τοῦ ἀποικιακοῦ κράτους τῶν Πορτογάλων εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ὑπῆρξεν ὁ Ἀλφόνσος Ἀλμπουκέρκε (Alfonso d'Albuquerque), ἀντιβασιλεὺς ἀπὸ τὸ 1508-1515. Καταλαβὼν ἐπικαίρους θέσεις, ἐξουσίαζε τὴν εἴσοδον τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ κατέστησε κέντρον τῶν πορτογαλικῶν κτήσεων τὴν Γόαν, σπουδαίαν ἀγορὰν ἀνατολικῶν προϊόντων. Οἱ Πορτογάλοι ἐξουσίαζον μόνον τὴν παραλίαν τοῦ Ἰνδικοῦ, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἴδρυσανπρακτορεῖα καὶ φρούρια. Κατέλαβον τὴν Κεϋλάνην, τὰς νήσους τῆς Σόνδης, τὴν Μαλάκκαν. Πρὸς ἀνατολὰς ἐξέτειναν τὴν ἐξερεύνησίν των μέχρι τῆς Αὐστραλίας, ἐστράφησαν ὁμῶς περισσότερον πρὸς τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν.

Εἰς τὴν Δυτικὴν Ἀφρικὴν ἴδρυσαν πρῶτον πρακτορεῖα, ἀργότερα καὶ ὄχυράς θέσεις (Γουινέα 1515, Κόγκο καὶ Ἀγγόλα 1575-1584). Ἐγκατασταθέντες εἰς τὸ Ἀκρωτήριο, συνέδεσαν τὰς κτήσεις των τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τῶν τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Βραζιλίαν, τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψαν τυχαίως. Κατὰ τὴν πρώτην δηλαδὴ ἐκστρατείαν μετὰ [τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας μὲ 13 πλοῖα παρεσύρθησαν ἀπὸ τὰ ρεύματα καὶ προσήγγισαν τὴν παραλίαν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βραζιλία ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν πορτογαλικὴ κτῆσις, οἱ δὲ Πορτογάλοι ἀπέκτισαν αὐτὴν συστηματικώτερον.

Ἐπὶ τι διάστημα οἱ Πορτογάλοι ἐμονοπώλησαν τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἡ Λισσαβὼν, ὑποσκελίσασα τὴν Βενετίαν, ἔγινεν ἡ μεγάλη ἀγορὰ τῶν μπαχαρικῶν. Ἡ Λισσαβὼν εἶχε περὶ τοὺς 100.000 κατοίκους, ἐφαίνετο ὑπερπληρωμένη ἀπὸ πλοῦτον καὶ ἡ μικρὰ Πορτογαλία παρουσιάσθη πρὸς στιγμὴν ὡς μεγάλη δύναμις καὶ ἀνέδειξε ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς.

Ἄλλ' ἡ πτωχὴ εἰς ἀνθρώπους καὶ μέσα χώρα δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ κρατήσῃ τὸ βᾶρος αὐτῆς τῆς αὐτοκρατορίας. Τὸ ἀποικιακόν

κράτος της, ὅπως τῶν Φοινίκων, ἀπετελεῖτο ἀπὸ σειρὰν πρακτορείων διεσκορπισμένων εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, ἐπὶ 20.000 χιλιομέτρων χωρὶς συνοχὴν. Οἱ Πορτογάλοι ἐκυβέρνησαν κακῶς. Καταχρήσεις ὑπαλλήλων, αὐθαιρεσίαι καὶ ἀπανθρωπία ἀντιβασιλέων, διωγμοὶ θρησκευτικοί, ἔφεραν εἰς ἀπόγνωσιν τοὺς ἰθαγενεῖς. Ὄταν δὲ τὸ 1580 ἡ Πορτογαλία προσηρτήθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν, αἱ ἀποικίαι της ἔμειναν ἀδέσποτοι. Κληρονόμοι των ὅμως ἔγιναν οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ οἱ Ἀγγλοὶ.

ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Θέατρον τοῦ ἀποικισμοῦ τῶν Ἰσπανῶν ἦτο ἡ Ἀμερική. Τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῶν Ἰσπανῶν ἐξετείνετο εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικήν, πλὴν τῆς Βραζιλίας, ἡ ὁποία ἦτο κτῆσις πορτογαλική. Αἱ ὀνομαστότεραι κατακτήσεις εἶναι τοῦ Μεξικοῦ, τοῦ Περού καὶ τῆς Χιλῆς.

Αἱ φυλαὶ τῶν μερῶν αὐτῶν εἶχον χρῶμα ποικίλον, ἀπὸ τοῦ κίτρινου μέχρι τοῦ ἐρυθροῦ, μαλλιά χονδρά, μαῦρα, λεῖα, ἀραιὰ γένεια, ἐξωγκωμένας παρειάς, ὀφθαλμοὺς βαθουλοὺς καὶ μικροὺς, ἀνάστημα μέτριον. Εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι ἐφαίνοντο ὄντα ὑπερφυσικά, διότι μὲ τὰ πυροβόλα των ὅπλα παρουσιάζοντο ὡς χρησιμοποιοῦντες τὸν κεραυνὸν καὶ διότι ἐπολέμουν ἔφιπποι.

Τὸ 1519 ὁ Ἰσπανὸς **Φερδινάνδος Κορτές** (Fernando Cortes) ἐκυρίευσε μὲ ὀλίγας ἑκατοντάδας ἀνδρῶν τὸ Μεξικόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἔζη λαὸς ὀργανωμένος εἰς κράτος μὲ τὴν ἱερατικὴν τάξιν τῶν Ἀζτέκ καὶ βασιλέα ἐπὶ κεφαλῆς. Ὁ ἀρκετὰ προχωρημένος πολιτισμὸς των μὲ ὑφαντικὴν, χρυσοχοϊκὴν, μὲ μεγάλας γεφύρας καὶ πυραμιδοειδεῖς ναοὺς, εὗρίσκετο εἰς τὴν βαθμίδα τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ. Οἱ Ἀζτέκοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐγνώριζον τὴν χρῆσιν ἵππου καὶ πυροβόλων ὄπλων, ἐλάτρευον θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον προσέφερον ἀνθρωποθυσίαν. Ἡ πρωτεύουσά των Μεξικόν μὲ τοὺς 200.000 κατοίκους της ἦτο μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τοῦ κόσμου. Οἱ Ἰσπανοὶ μετὰ ἀπανθρώπους βιαιοπραγίας ἐναντίον τῶν ἰθαγενῶν ἔγιναν κύριοι τῆς χώρας, ἀνεμείχθησαν ὅμως ταχέως μὲ τοὺς ἐγχωρίους. Σήμερον κατοικοῦν εἰς τὸ Μεξικόν 19% λευκοί, 38% Ἰνδιάνοι, 43% μιγάδες.

Ὁ **Φραντσίσκο Πιτζάρρο** (Francisco Pizarro) μὲ 165 ἀνθρώπους κατέλαβε τὸ **Περού**, τὸ θεοκρατικὸν κράτος τῆς Ἰνκας, «τῶν